

Öğretmeni Milli Eğitim Bakanlığı mı Üniversite mi Yetiştirmelidir?

Ulviye ÖZER*

İlk ve ortaöğretimde görev alacak öğretmenlerin Üniversitelerin dört yıllık Eğitim Yüksekokulları ve Eğitim Fakülteleri yerine 1982 öncesinde olduğu gibi, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda yetiştirilmesi görüşüne son günlerde yazılı ve sözlü basında rastlamaktayız. Ortaöğretim öğretmenlerini yetiştiren Eğitim Fakültelerinin, günümüzde ulaştıkları düzeyi de gözönüne alarak, başlıkta yer alan soru cevaplandırılmaya çalışılacaktır.

1981 yılına kadar ortaöğretim öğretmenleri Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Eğitim Enstitüleri ve Teknik Öğretmen okulları mezunlarından atanmıştır. İlk defa 1929-1930 ders yılında açılan ve lise mezunlarının önce iki yıl, 1967-1968 ders yılından itibaren üç yıl eğitildiği Eğitim Enstitülerinde uzun süre bilimsel ve çağdaş eğitim yapılmıştır. Zira bu okullara, gerek öğrenci seçiminde gerekse onları eğitecek öğretmenlerin yetiştirilmesinde, gelişmiş toplumlarda uygulanan yöntemler uygulanmıştır. Hatta gençler ileride bu okullarda çalışmak üzere, Batı Avrupa ülkelerine gönderilmişlerdir. Eğitim Enstitüleri uzun süre genç ve modern Türkiye Cumhuriyeti'nin Atatürkçü, laik, binlerce öğretmenini özveri ve heyecanla yetiştirmiştir.

1973 yılında yürürlüğe giren Milli Eğitim Temel Kanunu ile öğretmen yetiştirmede yeni bir görüşe ulaşılmıştır. Bu Kanununun 43. maddesine göre, öğretmenlerin görevlerini Türk Milli Eğitimi'nin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun yerine getirebilmeleri için, hangi öğretim kademesinde olursa olsun öğretmen

* Prof. Dr.; Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı

adaylarının yükseköğrenim görmeleri sağlanmalıdır. 1973 yılından itibaren sayıları hızla arttırılan Eğitim Enstitüleri'nde kanunun öngördüğü yükseköğrenim gerçekleştirilebildi mi? Bu sorunun cevabı maalesef hayırdır.

Eğitimi etkileyen üç temel öge: öğrenci ve öğretmen düzeyi ile eğitim ve öğretim programlarıdır. Çağımızda bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler, toplumların yapısını ve eğitim sistemlerini etkilemektedir. Zira öğretim kurumlarında gençlerin düşünce yapısı, iş hayatındaki bu değişimlere uyabilecek ve katkıda bulunabilecek şekilde eğitilmeleri gerekmektedir. Bu nedenle, çok hızlı değişen bilim ve teknoloji eğitim programlarına yansıtılmalı. Öğretim programları ve eğitim araçları sürekli olarak yenilenmelidir. Bilgi toplumuna dönüşen çağımız toplumlarında rastlanan hızlı yenileşmenin, 1981'de Yüksek Öğretmen okullarına dönüşen Eğitim Enstitülerinde, 1973-1981 döneminde gerçekleşmemesinin başlıca nedenleri kısaca şunlardır:

1- Politik düşünceler ile Eğitim Enstitülerine çok sayıda atamalar yapılmıştır: branşı olmadığı halde bazı öğretmenler bu okullarda görev alabilmişlerdir. Öyle ki Bursa Yüksek Öğretmen Okulu Eğitim Fakültesi'ne dönüştürüldüğünde Uludağ Üniversitesi'ne kadroları aktarılan 60 öğretmenden, 40'ının mevcut bölümler ile ilgisi olmayan branşlarda olduğu gözlenmiştir.

2- Anarşik olaylar nedeniyle gerekli eğitim-öğretim programlarını tamamlamadan kısa dönem, hızlandırılmış eğitim gibi uygulamalar sonunda (3-4) aylık eğitim ile diploma alan öğrenciler ve mektupla öğretim, gece öğretimi gibi iyi düzenlenmemiş program öğrencilerinin, orta öğretime öğretmen olarak atanması öğrenci düzeyini olumsuz etkilemiştir.

3- Milli Eğitim Bakanlığı'nın 1416 sayılı yasa ile yurtdışına gönderdiği gençler, dönüşte Eğitim Enstitüleri yerine çoğunlukla Üniversitede görev almışlardır.

Eğitim Enstitüleri önce 1981'de Yükseköğretmen okullarına dönüştürülmüş ve 23 Haziran 1982'de 41 sayılı K.H.K. ile Eğitim Fakülteleri adı altında üniversitelere bağlanmışlardır. 1981-1982 ders yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı on yükseköğretmen okulunda 9721 öğrenciyi eğitmek üzere 1028 öğretmen görevliydi ve öğretmen başına 9.4 öğrenci düşüyordu (S. Kaptan).

Teknik ve Mesleki Eğitim Fakülteleri ile birlikte üniversitelere bağlı 22 Eğitim Fakültesinin günümüzdeki yapısına ve kadrolarına göz atıldığında şu gelişmeler göze çarpar:

1- Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmen kadrosundaki elemanlarının çoğunluğu, 3 yıllık Eğitim Enstitüsü mezunu olduklarından 28.3.1983'de yürürlüğe giren 2809 sayılı yasa ile lisans tamamlama zorunluluğu getirilmiştir.

2- Üniversitelerin lisansüstü eğitim yapan ilgili Enstitülerinde Yüksek Lisans, Doktora veya Sanatta Yeterlilik programlarını tamamlama imkanları yaratılmıştır. 1991-1992 ders yılında 22 Eğitim Fakültesinin, akademik kadrolarına bakıldığında bu aşamada ne derece başarılı olduğu görülür. 163 profesör, 158 doçent, 271 yardımcı doçent, 1181 öğretim görevlisi, 60 okutman, 46 uzman ve 639 araştırma görevlisi olmak üzere toplam 2516 öğretim elemanı görev almıştır.

Böylece on yıllık 1981-1991 döneminde öğretim elemanı sayısının % 145 oranında arttığı ve 1982 öncesi profesör, doçent ve yardımcı doçentin ders vermediği orta öğretim öğretmeni yetiştiren bu kurumlarda, bugün 592 profesör, doçent ve yardımcı doçent çalışmaktadır. 1991'de kayıtlı 44072 öğrencisi bulunan Eğitim Fakültelerinde, her ne kadar öğretim elemanı başına 18 öğrenci isabet ediyor ve bu oran 1981'deki oranın iki katı gibi görünüyor ise de, bunun sebebi 1981 öncesi bu okulların kadrolarının yukarıda Bursa Yüksek Öğretmen Okulu örneğinde olduğu gibi branşla ilgisi olmayan elemanlar ile şişirilmiş olmasıdır.

3- Öğretim elemanlarının bazı bilim ve sanat alanlarında sayılarının yetersizliği nedeniyle, 14.10.1983'den itibaren yabancı uyruklu öğretim elemanlarının üniversitelerde çalışmasına müsaade eden Bakanlar Kurulu Kararı yürürlüğe girmiştir. 1991-1992 ders yılında 11 Eğitim Fakültesinde, 74 Yabancı uyruklu öğretim elemanı görev almıştır.

4- 1416 sayılı Yasanın yanısıra, üniversitelerin araştırma görevlilerinin yurt içindeki ve yurt dışındaki üniversitelerde, lisansüstü eğitime gönderilmelerine imkan sağlanmıştır. Böylece, bu fakültelerde çok az sayıda bulunan yabancı diller, fen, sanat ve beden eğitimi öğretim yöntemlerini öğretecek gençlerin eğitimi mümkün olmuştur.

ÖNERİLER

1- Ortaöğretim öğretmenlerinin 1982 öncesinde olduğu gibi tekrar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yetiştirilmesini arzulayanların çoğunluğu 1980 öncesinin Eğitim Enstitüleri mezunlarıdır. Bu öğretmenlerin nostaljik duygularla bazı gerekçeleri vardır. Öğretmenin, geçmişte zaman zaman uygulanan, yatılı okul sistemi ile yetiştirilmesi önerilmektedir. Yatılı yükseköğretimin 1970-1980 döneminde ülkemiz için ne derece verimli olduğu bilinmektedir: fakat günümüz toplumu için düşünülemez bir sistemdir.

2- Öğretmenlik mesleğinin toplumdaki saygınlığını tekrar kazanması ile, eğitim fakültelerini tercih eden öğrencilerin ÖSYM sınavlarındaki puanlarının yükseleceği aşikardır. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmenlerin maddi olanaklarının iyileştirilmesi ve ÖSYM sınavlarında ilk 10 tercihi içinde Eğitim Fakültelerine yer verenlere burs uygulaması Eğitim Fakültelerine başvuran öğrenci kalitesini olumlu etkilemeye başlamıştır.

3- 1982-1992 döneminde Eğitim Fakültelerinde sayıları % 145 oranında artan öğretim elemanları eğitimin düzeyini arttırmışlardır. Zira üniversite çatısı altında bu öğretim elemanlarımız, Eğitim Fakültelerindeki gençlerimizi bilimsel ve teknolojik değişmelerden yararlanabilecek şekilde eğitebilmekte ve gerekli bilgilerle donatabilmektedir Çünkü Türkiye Cumhuriyeti gençlerine, Türk-Milli Eğitim Temel Kanununun hedeflediği ve Atatürk'ün belirttiği temeli kültüre dayalı eğitimi yaptıracak altyapı ve potansiyel Türkiye Üniversiteleri'nde mevcuttur.

4- Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı kadrolarında görevli öğretmenlerin, her yıl üniversitelerle birlikte hazırlanan eğitim seminerlerini izlemesi zorunluluğunun getirilmesi eğitimdeki çağdaşlaşmayı hızlandıracaktır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ise ilk ve ortaöğretim öğretmenini çağdaş eğitim ile yetiştirebilecek kadroları bulunmadığından diğer gelişmiş ülkelerde olduğu gibi üniversiteler bu görevi üstlenmelidirler.